

Αυτή η εκ-στάση³⁴ (Entstellung³⁵) της επιθυμίας μέσα στο όνειρο εξηγεί το ότι η σημασιότητα του ονείρου συγκαλύπτει την επιθυμία, ενώ το κίνητρό του γίνεται άφαντο καθώς είναι απλώς προβληματικό.

12. Η επιθυμία παράγεται στο εκείθεν του αιτήματος, εκ του ότι αρθρώνοντας τη ζωή του υποκειμένου στις προϋποθέσεις του, το αίτημα παστρεύει την ανάγκη· αλλά επίσης λαξεύεται στο εντεύθεν του, καθώς το αίτημα, άνευ όρων αίτημα της παρουσίας και της απουσίας, ανακινεί το έλλειμμα-του-είναι υπό τις τρεις μορφές του τίποτε που συνιστά το κοίτασμα του αιτήματος αγάπης, του μίσους που μέλλεται να αρνείται το είναι του άλλου, και του ανειπίτου που χαρακτηρίζει ότι αυτοαγνοείται μέσα στην παράκλησή του. Στα πλαίσια αυτής της ενσαρκωμένης απορίας για την οποία μπορούμε παραστατικά να πούμε ότι δανειζεται τη βαρειά ψυχή της από τις σφριγηλές αποφυάδες της πληγωμένης ροπής, και το εκλεπτυσμένο σώμα της από τον ενεστωποιημένο στη σημαίνουσα αλληλουχία θάνατο, η επιθυμία καταξιώνεται ως απόλυτη συνθήκη.

Κάτι λιγότερο κι από το τίποτε που περνάει στην περιπολία των σημασιών που δονούν τους ανθρώπους, η επιθυμία είναι η χαραγμένη ρότα της διαδρομής και σαν το σημάδι από το πυρωμένο σίδερο του σημαίνοντος στον ώμο του υποκειμένου που μιλάει. Είναι λιγότερο πάθος αμιγές του σημασινομένου και περισσότερο πράξη αμιγής του σημαίνοντος, η οποία σταματά τη στιγμή που το έμβιο γίνεται σημείο [signe] καθιστώντας την ασήμαντη.

Τούτη τη στιγμή τομή την κατατρέπει η μορφή [630] από ένα ματωμένο απομεινάρι : λίγα δράμια σάρκας που πληρώνει η ζωή για να τα κάνει το σημαίνον των σημασιόντων, σάρκα που είναι αδύνατον να επαναποδοθεί αυτούσια στο φανταστικό σώμα· είναι ο χαμένος φαλλός του ευωδιαστού Οσίριδος.

13. Η λειτουργία αυτού τούτου του φαλλικού σημαίνοντος στην αναζήτηση της επιθυμίας είναι οπωσδήποτε, όπως διαπίστωσε ο Φρόιντ, το κλειδί του τι πρέπει να ξέρει κανείς για να τερματίζει τις ψυχανάλυσεις του : και κανένα τέχνασμα δεν θα το αναπληρώσει ώστε να αποκομίσουμε το εν λόγω τέλος.

Για να δώσουμε μια ιδέα του πράγματος, θα περιγράψουμε ένα επεισόδιο που συνέβη στο τέλος της ψυχανάλυσης ενός ιδεοψυχαναγκαστικού, ύστερα δηλαδή από εργασία μακροχρόνια, όπου δεν αρκεστήκαμε να "αναλύουμε την επιθετικότητα του υποκειμένου" (με άλλα λόγια: να παίζουμε την πινακωτή με τις φανταστικές του επιθέσεις), αλλά όπου τον κάναμε να αναγνωρίσει τη θέση που είχε πάρει μέσα στο πατινίδι της καταστροφής που επέφερε ο ένας από τους γονείς του στην επιθυμία του άλλου. Μαντεύει την ανικανότητα στην οποία βρίσκεται να επιθυμεί χωρίς να καταστρέφει τον Άλλο, και μέσω αυτής την ίδια του την επιθυμία που είναι επιθυμία του Άλλου.

Για να φτάσουμε εκεί, του αποκαλύψαμε τον ελιγμό του της κάθε στιγμής ώστε να προστατεύει τον Άλλο, εξαντλώντας κατά τη μεταβιβαστική εργασία (Durcharbeitung) όλα τα τεχνάσματα μιας λεκτικοποίησης που ξεχωρίζει τον άλλο από τον Άλλο (μικρό α και μεγάλο Α) και που τον κάνει, από το θεωρείο το κρατημένο για την ανία του Άλλου (μεγάλο Α), να

³⁴ [Απόπειρα να αποδοθεί η ειδική χρήση του όρου εκ-στάση (λακανική προκοκόηση της existence: ύπαρξη-υπόσταση), που παραπέμπει σ' ένα είδος θεμελιακής επερωτοπίας. Καμία σχέση με την εκστατικότητα. (Σ.τ.μ.)]

³⁵ Για την οποία δεν πρέπει να ξεχνάμε : πως ο όρος χρησιμοποιείται για πρώτη φορά στην Traumdeutung αναφορικά με το όνειρο. - πως τούτη η χρήση αποδίδει τη σημασία του και ταυτοχρόνως τη σημασία του όρου: διαστρέβλωση [distorsion], με την οποία μεταφράζεται όταν οι άγγλοι τον εφαρμόζουν στο Εγώ. Παρατήρηση που επιτρέπει να κρίνουμε τη χρήση που γίνεται στη Γαλλία του όρου διαστρέβλωση-του-Εγώ, με τον οποίο οι ερασιτέχνες της ενίσχυσης του Εγώ, ακαταπόιστοι για τη δυσκασία που απαιτούν οι "νευροσυγγενείς" αγγλικές λέξεις (οι λέξεις, εξάλλου, έχουν τόσο λίγη σημασία), εννοούν σκλάς... ένα στρεβλωμένο Εγώ.

διευθετεί τις μονομαχίες της αρένας ανάμεσα στους δύο άλλους (τον μικρό α και το Εγώ, τη σκιά του)³⁶

Ασφαλώς, δεν αρκεί να κόβουμε βόλτες σε κάποια καλά εξερευνημένη γωνία της ιδεοψυχαναγκαστικής νεύρωσης ώστε να τον φέρουμε σ' αυτό το κομβικό σημείο, ούτε να γνωρίζουμε το τελευταίο ώστε να τον οδηγήσουμε εκεί από ένα δρόμο που ποτέ δεν θάναί ο πιο άμεσος. Δεν απαιτείται μόνο το σχεδιάγραμμα ενός ανακατασκευασμένου λαβυρίνθου, ούτε μόνο μια σειρά ήδη αποτυπωμένων σχεδίων. Απαιτείται προπάντων να κατέχουμε τη γενική συνδυαστική που διέπει την ποικιλομορφία τους οπωσδήποτε, αλλά και η οποία, περισσότερο επωφελώς, μας επεξηγεί τις οφθαλμαπάτες, καλύτερα τις αιφνίδιες μεταλλαγές του λαβυρίνθου. Διότι και οι μεν και οι δε δεν λείπουν από την ιδεοψυχαναγκαστική νεύρωση, αρχιτεκτονική αντιθέσεων που δεν έχουν ακόμη επαρκώς επισημανθεί και που δεν αρκεί να τις αποδίδουμε σε [διαφορετικές] μορφές προσώψεως. Μέσα από τα τόσα σαγηνευτικά, εξεγερτήρια, απαθέστατα φερσίματα, πρέπει να πιάσουμε τα άγχη τα συνυφασμένα με τα επιτεύγματα, τις μνησικακίες που δεν εμποδίζουν τις γενναιοδωρίες [631] (υποστηρίχθηκε ότι οι ιδεοψυχαναγκαστικοί δεν έχουν δοτικότητα!), τις νοητικές αστάθειες που στηρίζουν αραγείς πιστώσεις. Όλα τούτα σαλεύουν με τρόπο αλληλέγγυο σε μια ψυχανάλυση, όχι δίχως τοπικές εξασθενήσεις το βασικό φορτίο παραμένει ωστόσο.

Και ιδού λοιπόν το υποκείμενό μας αφού πλέον είπε ό,τι είχε να πει, φτάνει στο σημείο να μας παίξει τον παπά με τρόπο αρκετά ιδιόμορφο, λόγω αυτού που αποκαλύπτει για τη δομή της επιθυμίας.

Ας πούμε ότι, σε ηλικία ώριμη, όπως κομικά λέμε, και απαλλαγμένος από αυταπάτες, θα μας ξεγελούσε ευχαρίστως με μια δική του εμμηνόπαυση για να συγχωρήσει στον εαυτό του την προκύψασα ανικανότητα, και να κατηγορήσει τη δική μας.

Πράγματι οι ανακατανομές της libido δεν γίνεται να μην κοστίσουν σε ορισμένα αντικείμενα το πόστο τους, έστω κι αν είναι αμετάθετο.

Εν ολίγοις, είναι ανίκανος με την ερωμένη του, και προτιθέμενος να χρησιμοποιήσει τα ευρήματά του σχετικά με τη λειτουργία του εν δυνάμει τρίτου μέσα στο ζεύγος, της προτείνει να κοιμηθεί μ' έναν άλλο άνδρα για να δει.

Όμως αν εκείνη παραμείνει στη θέση όπου την έβαλε η νεύρωση και αν εκεί την αγγίζει η ψυχανάλυση, τούτο οσείλεται στο συντονισμό που από πολύ καιρό επέτυχε πιθανότατα με τις επιθυμίες του ασθενούς, και ακόμη περισσότερο με τις ασυνείδητες αξιώσεις που οι επιθυμίες συντηρούν.

Δεν θα εκπλαγούμε λοιπόν που χωρίς χρονοτριβή, δηλαδή το ίδιο βράδυ, η ερωμένη κάνει το παρακάτω όνειρο, που το διηγείται φρέσκο φρέσκο στον ξωφλημένο μας.

Έχει ένα φαλλό, νιώθει το σχήμα του κάτω από το ρούχο της, πράγμα που δεν την εμποδίζει να έχει και έναν κόλπο, και ιδίως να επιθυμεί να εισέλθει εκεί ο φαλλός αυτός.

Ο ασθενής μας ακροώμενος ξαναβρίσκει πάραυτα τα "μέσα" του και το αποδεικνύει περίλαμπρα στη γαλιάντρα του.

Ποια ερμηνεία ενδείκνυται εδώ:

Μαντέψατε από το αίτημα που ο ασθενής υπέβαλε στην ερωμένη του, ότι μας ζητάει από καιρό να επικυρώσουμε την απωθημένη ομοφυλοφιλία του.

Επίπτωση, που ο Φρόνιτ προέβλεψε πολύ γρήγορα, της ανακάλυψης του ασυνείδητου: ανάμεσα στα παλινδρομικά αιτήματα, ένα αίτημα για μύθους θα χορτάσει τη δίψα του με τις αλήθειες που διαδίδει η ψυχανάλυση. Η εξ Αμερικής αφιχθείσα ψυχανάλυση υπερέβη την προσδοκία του.

³⁶ Έχουμε δύο διακρίσεις: καταρχήν, τη διάκριση συμβολικής τάξεως (μέγας Άλλος) και φαντασιακής τάξεως (μικρός Άλλος) έπειτα μια διχοτομία της τελευταίας ελεγχόμενη αφ' υψηλού από την πρώτη: ο μικρός Άλλος είναι εσωτερικά διχοσημένος, συνοδεύεται από το κατοικητικό είδωλό του, το Εγώ. Η περιγραφή αυτή εξυπακούει το Σχήμα L. (Σ.τ.μ.)

Όμως παραμείναμε, όπως φαντάζεστε, μάλλον δύστροποι ως προς αυτό το σημείο [της ομοφυλοφιλίας].

[632] Ας παρατηρήσουμε ότι η ονειρευόμενη δεν είναι περισσότερο συγκαταβατική επί αυτού, αφού το σενάριο της αποκλείει κάθε παρακαθήμενον. Στοιχείο που θα οδηγούσε ακόμη κι έναν πρωτόπειρο [ψυχαναλυτή] να εμπιστευτεί το κείμενο και μόνο, εάν είναι καταρτισμένος σύμφωνα με τις αρχές μας.

Δεν αγαλούμε ωστόσο το όνειρό της, αλλά το επιτέλεσμά του στον ασθενή μας.

Θα αλλάζαμε τη στάση μας κάνοντάς τον να διαβάσει εκεί τούτη την αλήθεια, λιγότερο διαδεδομένη επειδή είναι στην ιστορία συνεισφορά δική μας : ότι η άρνηση του ευνουχισμού, αν υπάρχει κάτι που να της μοιάζει, είναι καταρχήν άρνηση του ευνουχισμού του Άλλου (της μητέρα πρωτίστως).

Ορθή γνώμη δεν είναι επιστήμη³⁷, και συνείδηση χωρίς επιστήμη δεν είναι παρά σύμπραξη στην άγνοια. Η επιστήμη μας δεν μεταδίδεται παρά μόνο αρθρώνοντας μέσα στην περίπτωση το κατ' ιδίαν.

Εδώ η περίπτωση είναι μοναδική για να δείξουμε το [θεωρητικό] σχήμα που διατυπώνουμε ως εξής : ότι η ασυνείδητη επιθυμία είναι η επιθυμία του Άλλου - αφού το όνειρο γίνεται για να ικανοποιήσει την επιθυμία του πέρα από το αίτημά του, όπως υπαινίσσεται το ότι το αίτημά του ο ασθενής το επιτυγχάνει. Το ότι δεν είναι όνειρο του ασθενούς, δεν μειώνει απαραίτητα την αξία του για μας, εφόσον αν και δεν απευθύνεται σε μας όπως απευθύνεται στον ψυχαναλυόμενο, του απευθύνεται με την ίδια ευθυβολία που θα μπορούσε να έχει ο ψυχαναλυτής.

Είναι η περίπτωση για να κάνουμε τον ασθενή να συλλάβει τη λειτουργία σημαίνοντος που έχει ο φαλλός μέσα στην επιθυμία του. Διότι ακριβώς ως σημαίνον επενεργεί μέσα στο όνειρο ο φαλλός ώστε να τον κάνει να ξαναβρεί τη χρήση του οργάνου που επροσωπεί, όπως και θα αποδείξουμε από τη θέση την οποία στοχεύει το όνειρο μέσα στη δομή όπου η επιθυμία του έχει εμπλακεί.

Εκτός από αυτό που η γυναίκα ονειρεύτηκε, υπάρχει το ότι του το λέει. Το ότι μέσα από τα λεγόμενα της παρουσιάζεται ως έχουσα φαλλό, είναι άραγε το στοιχείο αυτό και μόνο εκείνο που της ξαναδίνει την ερωτική της αξία : Πράγματι, το να έχει ένα φαλλό δεν αρκεί για να της επαναποδώσει θέση αντικειμένου που να την εναρμονίζει με μια φαντασίωση, οπότε ο ασθενής μας ως ιδεοψυχαναγκαστικός να μπορεί να διατηρήσει την επιθυμία του στα πλαίσια ενός ανεφίκτου [impossible] που διαφυλάσσει τις μετανυμικές της προϋποθέσεις. Οι τελευταίες υπαγορεύουν στις επιλογές του ένα παιχνίδι υπεκφυγής που η ψυχανάλυση παρενόχλησε, αλλά που η γυναίκα εδώ επαναφέρει με μια πανουργία, η σκαιότητα της οποίας κρύβει μια λεπτότητα που εκφοράζει με τον καλύτερο τρόπο την επιστήμη που περιέχεται στο ασυνείδητο. Διότι για τον ασθενή μας, αυτόν το φαλλό, σε τίποτε δεν του χρησιμεύει να τον έχει, εφόσον η επιθυμία του είναι να είναι ο φαλλός. Και η επιθυμία της γυναίκας εδώ τον παραχωρεί στη δική του επιθυμία, δείχνοντας του εκείνο που η ίδια δεν έχει.

[633] Η κλινική προσέγγιση του οποιουδήποτε [ψυχαναλυτή] θα δώσει πάντοτε ξεχωριστή βαρύτητα στην αναγγελία μιας ευνουχιστικής μητέρας, φτάνει λίγο μόνο να προσφέρεται το ιστορικό. Εδώ είναι δεόντως εκτεταμένο.

Πιστεύει τότε πλέον κανείς πως έχει ξεμπερδέψει. Ωστόσο [την ευνουχιστική μητέρα] δεν έχουμε τι να την κάνουμε στην ερμηνεία, αφού το να την υπενθυμίσουμε δεν θα προωθούσε τα πράγματα, εκτός από το να επαναφέρει τον ασθενή στο σημείο ακριβώς όπου ξεγλιστράει ανάμεσα στη επιθυμία και την καταφρόνησή της : ασφαλώς την καταφρόνηση της πικρόχολης μητέρας του όταν ξεφώνιζε την υπερφλογοερή επιθυμία του πατέρα, εικόνα επιθυμίας που αυτός του κληροδότησε.

Εκείνο που θα του μαθαίναμε όμως θα ήταν λιγότερο σημαντικό από αυτό που του λέει η ερωμένη του : ότι στο όνειρό της το φαλλό αυτό, το ότι τον έχει δεν την εμποδίζει να τον επιθυμεί. Στοιχείο ακριβώς που άγγιξε το δικό του έλλειμμα-του-είναι.

Έλλειμμα που πηγάζει από μια εξορία : το είναι του είναι πάντοτε αλλού. Το έχει "βάλει στη μάντα", θα λέγαμε. Μήπως το λέμε για να αιτιολογήσουμε την δυσκολία της επιθυμίας ; - Μάλλον επειδή η επιθυμία είναι για δυσκολία.

Ας μην αφήσουμε λοιπόν να μας ξεγελάσει εκείνη η εγγύηση που λαμβάνει το υποκείμενο πως, αφού η ονειρευόμενη έχει φαλλό, δεν θα χρειαστεί να του τον πάρει. - έστω και αν γνωματεύσουμε ότι πρόκειται για εγγύηση τόσο ισχυρή που αποβαίνει εύθραυστη.

Διότι έτσι ακριβώς παραβλέπουμε ότι αυτή η εγγύηση δεν θα απαιτούσε τόσο βάρος, εάν δεν χρειαζόταν να εντυπωθεί σε ένα σημείο [signe], και ότι το επιτέλεσμά της το αποκτά δείχνοντας ακριβώς αυτό τούτο το σημείο, κάνοντάς το να εμφανιστεί εκεί όπου δεν γίνεται να βρίσκεται .

Η προϋπόθεση της επιθυμίας που συγκρατεί κατ' εξοχήν τον ιδεοψυχαναγκαστικό, είναι ακριβώς η στάμπα που βρίσκει να του τη χαλάει, η στάμπα από την προέλευση του αντικειμένου της : το λαθρεμπόριο.

Τρόπος της χάριτος ιδιότυπος να μην παριστάνεται παρά ως άρνηση της φύσης. Μια εύνοια είναι εκεί κρυμμένη, που για το υποκείμενό μας περιμένει πάντα στον προθάλαμο. Και μόνο διώχνοντας την θα την αφήσει κάποια μέρα να μπει.

14. Η σπουδαιότητα του να διατηρείται η θέση της επιθυμίας κατά την καθοδήγηση της θεραπείας απαιτεί να προσδιορίσουμε το ακριβές στίγμα της θέσης αυτής σε σχέση με τα επιτεύγματα του αιτήματος, τα μόνα που θεωρούνται σήμερα γνώμονες της εξουσίας³⁸ της θεραπείας.

Το ότι η γενετήσια πράξη οφείλει πράγματι να βρεί τη θέση της μέσα στην ασυνείδητη άρθρωση της επιθυμίας, αποτελεί την ανακάλυψη της ψυχανάλυσης. [634] και επειδή ακριβώς ισχύει αυτό, δεν διανοήθηκε ποτέ κανείς να ενδώσει στην αυταπάτη του ασθενούς ότι η διευκόλυνση του αιτήματός του για την ικανοποίηση της ανάγκης θα εξυπηρετούσε επ' ουδενί την υπόθεσή του. (Ακόμη λιγότερο να την επιτρέπει στηριζόμενος στο κλασικό : *coitus normalis dosim repetatur.*)

Γιατί σκέφτονται διαφορετικά και θεωρούν ουσιαστικότερη για την πρόοδο της θεραπείας την επέμβαση στο οτιδήποτε μπορεί να αφορά άλλα αιτήματα, υπό το πρόσχημα ότι τα τελευταία υποτίθενται παλινδρομικά :

Ας ξεκινήσουμε γι' άλλη μια φορά από το γεγονός ότι η ομιλία αποτελεί μήνυμα πρωτίστως για το υποκείμενο, διότι παράγεται στον τόπο του Άλλου. Το ότι ως εκ τούτου από εκεί προέρχεται και ως τέτοιο διατυπώνεται το ίδιο το αίτημά του, δεν είναι μόνο επειδή υπόκειται στον κώδικα του Άλλου. Είναι επειδή από τον τόπο του Άλλου (είτε από τον χρόνο του) λαμβάνει τη χρονολόγησή του.

Όπως το διαβάζει κανείς καθαρά στον πιο ελεύθερα προφερόμενο από το υποκείμενο λόγο. Προς τη γυναίκα του ή προς το δάσκαλό του, προκειμένου να δεχτούν την πίστη του, τους εγκυβάζει με ένα είσαι... (η μεν ή ο δε), χωρίς να δηλώνει τι είναι εκείνος, εκτός μόνο ψιθυρίζοντας εναντίον του εαυτού του τη διαταγή εγκλήματος που το διαφορούμενο της γαλλικής φράσης φέρνει στο αφτί³⁹.

Η επιθυμία, ενώ πάντοτε όπως βλέπουμε εδώ αχνοδιαφαίνεται μέσα στο αίτημα, δεν παύει να είναι εκείθεν του αιτήματος. Είναι επίσης εντεύθεν ενός άλλου αιτήματος με το οποίο το υποκείμενο, αντανακλώμενο στον τόπο του άλλου, λιγότερο θα εξάλειψε την

³⁸[Διατηρώ την απόδοση εξουσία για τη λέξη rounoir, επειδή αναφέρεται και στον τίτλο του κειμένου. Όποτε προσδιορίζει τη θεραπεία είναι δυνατόν να εκλαμβάνεται υπό την έννοια της δραστηκότητας. (Σ.ε.μ.)]

³⁹[Το είσαι (tu es) ακούγεται στα γαλλικά όπως η προστακτική tu es; σκοτώστε. (Σ.ε.μ.)]